

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotuslain 45 §:n ja maatalouden investointivarauslain 1 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 5 päivänä kesäkuuta 1990 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistele-
vasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 64 laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotus-
lain 45 §:n ja maatalouden investointivaraus-
lain 1 ja 12 §:n muuttamisesta.

Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt eduskunnan valiokuntaan 13 päivänä lokakuuta 1987 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Heikkisen ym. lakialoitteen n:o 102/1987 vp. laiksi maatalouden investointivarauslain muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt niin ikään eduskun-
nan valiokuntaan 11 päivänä kesäkuuta 1987 valmistelevasti käsiteltäväksi lähettämän ed. Pulliaisen ym. toivomusaloitteen n:o 192/1987 vp. energiapuun talteenottamisen saattamisesta verovapaaksi toiminnaksi sekä eduskunnan 11 päivänä toukokuuta 1990 valiokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi lähettämät ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 62 maatilamatkailun ke-
hittämisestä verotuksellisin keinoin, ed. Riihijärven ym. toivomusaloitteen n:o 126 vakuu-
tuskaksujen saattamisesta vähennyskelpoisiksi metsäverotuksessa ja ed. Tenhiälän toivomus-
aloitteen n:o 135 puuston neulasanalyysistä aiheutuvien kustannusten saattamisesta vähen-
nyskelpoisiksi verotuksessa.

1. Yleistä

Kokonaisverouudistuksen toteuttaminen aloitettiin vuoden 1989 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Tällöin muun ohella annettiin eduskunnalle hallituksen esitys laeiksi maatilatalouden tuloverolain, verotuslain 68 a §:n ja tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta. Esitykseen sisältyvät ehdotukset laeiksi maatilatalouden

tuloverolain muuttamisesta ja tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta raukesivat kolmannessa käsitte-
lyssä. Lait säädettiin olemaan voimassa yksi-
vuotisina verolakeina, joita sovelletaan vuodel-
ta 1989 toimitettavassa verotuksessa.

Kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä annettiin eduskunnalle hallituksen esitys laeiksi maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain 2 ja 4 §:n muuttami-
sesta. Myös nämä lait raukesivat kolmannessa käsitte-
lyssä ja säädettiin olemaan voimassa yksi-
vuotisina verolakeina, joita sovelletaan ku-
luvalta vuodelta toimitettavassa verotuksessa.

Hallitus ehdottaa, että maatilatalouden vero-
tukseen tehty, vuosilta 1989 ja 1990 toimitet-
tavissa verotuksissa voimassa olevat väliaikai-
set muutokset säädetään tuleviksi voimaan py-
syvästi vuoden 1991 alusta. Lisäksi ehdotetaan muutoksia eräisiin maatalouden verotusta kos-
keviin säännöksiin ja lukuisiin metsäverotusta koskeviin säännöksiin.

2. Maatalouden verotus

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on muutoin samansisältöinen kuin kuluvalta vuo-
delta toimitettavassa verotuksessa sovellettava väliaikaislaki, paitsi että tähän esitykseen sisäl-
tyy myös ehdotus maatalouden tasausvarauk-
sesta ja vähäisiä muita tarkistuksia.

Käsiteltävänä olevaan esitykseen sisältyvät yksi-
vuotisen verolain mukaiset ehdotukset kos-
kevat pinta-alalisien saattamista veronalaisiksi,
maatalouden irtaimen käyttöomaisuuden eni-
mäispoistoprosentin alentamista ja poistojen
aloittamisajankohdan muuttamista sekä elä-
kevakuutusmaksujen ja ryhmähenkivakuutuk-

sen vakuutusmaksujen vähennysoikeutta. Yksityskäyttöönottojen ja tulolähdesiirtojen verotusta koskevat säännökset sisältyvät niin ikään lakiehdotukseen.

Hallitus ehdottaa, että luovuttaisiin nykyisestä määrärajan voimassa olevasta maatalouden investointivarausjärjestelmästä. Tämä korvattaisiin vuodelta 1991 toimitettavasta verotuksesta alkaen tasausvarauksella, josta säädetäisiin maatilatalouden tuloverolaissa. Varausjärjestelmään ei liittyisi talletusvelvollisuutta ja se voitaisiin, toisin kuin investointivaraus, tehdä riippumatta vanhan varauksen käytöstä. Vähennyskelpoisen tasausvarauksen enimmäismäärä olisi 30 prosenttia maatalouden puhtaasta tulosta ennen varauksen vähentämistä, kuitenkin vähintään 5 000 markkaa ja enintään 40 000 markkaa. Tasausvarausta voitaisiin käyttää kahtena seuraavana verovuotena samoihin käyttökohteisiin kuin investointivarausta on voitu nykyisin käyttää.

3. Metsäverotus

Hallituksen esitykseen sisältyy eräitä ehdotuksia, jotka ovat samansisältöisiä kuluvalta vuodelta toimitettavassa verotuksessa sovellettavan väliaikaislain säännösten kanssa. Metsän tuottoperusteista ehdotetaan otettavaksi yksityiskohtaiset säännökset lakiin samalla kun tuottoperusteita ehdotetaan muutoinkin täsmennettäväksi. Vakuutuskorvaukset otettaisiin tuottoperustearvioinnissa huomioon ja ojittavien soiden uusista veronhuojennuksista luovuttaisiin. Ensiharvennusvähennystä koskeva säännös sekä säännös valtakunnan metsien 8. inventoinnin tietojen käyttöön otosta vasta, kun inventointi on päättynyt koko maassa, sisältyvät niin ikään käsiteltävänä olevaan esitykseen.

Metsäverotukseen ehdotetaan lisäksi tehtäväksi useita muita muutoksia. Näillä muutoksilla pyritään saamaan metsäverotukseen nykyistä parempi ajantasaisuus, pyritään kohdentamaan metsäntuotto uudelleen sellaisiin kohteisiin, joissa tulonsaantimahdollisuudet ovat keskimääräistä paremmat, laajennetaan menojen vähentämisoikeutta siten, että keskeiset metsätalouden menot, mukaan lukien perusparannusmenot, tulevat vähennyskelpoisiksi sekä yhtenäistetään yleisesti metsäverotusta siten, että kohtuuttoman korkeat ja toisaalta liian matalat kasvunarviot poistetaan.

Verokuutiometrin rakenteen perusteeksi ehdotetaan otettavaksi pystypuuston rakenne. Verokuutiometrin keskimääräisen raha-arvon laskentaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että raha-arvo lasketaan kahden viimeksi kuluneen hakkuuvuoden puun hintojen ja puun käytön perusteella. Keskimääräistä vähennystä ehdotetaan tarkistettavaksi uudistamismenojen, taimikonhoitomenojen, metsätaloussuunnittelun menojen ja myös metsän lannoitementojen vähennysmenettelyn muutoksen johdosta.

Metsämaan uudistusalojen verovapausjärjestelmä ehdotetaan uudistettavaksi luopumalla nykyisestä uudistusalan diskonttausmenetelmällä lasketusta veronhuojennuksesta ja maatalousmaiden metsitysalueiden verovapaudesta. Verovelvollisella olisi oikeus myös metsämaan uudistusalan taimikon verovapauteen. Taimikon pinta-alan suhdetta maatalon metsämaan kokonaispinta-alaan vastaava osuus metsän puhtaasta tuotosta ehdotetaan vähennettäväksi veronalaista puhdasta tuottoa määrättäessä.

Keskeiset metsätalouden menot, kuten metsän uudistamisvähennys ja erillinen taimikko-vähennys, ehdotetaan verovelvolliskohtaisiksi menoiksi. Myös hankintatyön verovapaus ehdotetaan säilytettäväksi.

Menojen vähennysoikeutta ehdotetaan laajennettavaksi. Myös ne metsämaan soiden ojitusmenot ja metsäautotien perustamismenot, joita on pidetty tähän asti tuloverotuksessa vähennyskeltottomina perusparannusluonteisina menoina, ehdotetaan vähennettäväksi erikseen menojäännöksestä tehtävänä 25 prosentin poistona.

Metsäverotuksen tasoa pyritään yhtenäistämään säätämällä kunnittaiselle kasvunarviolle enimmäis- ja vähimmäisrajat verrattuna todelliseen kasvuun. Niissä tapauksissa, joissa kunnan tai kuntaryhmän suurin kestävä hakkuumahdollisuus alittaa kasvun määrän, ero ehdotetaan otettavaksi huomioon kasvun perusteella laskettua tuottoperustetta alentavana tekijänä. Hakkuumahdollisuus ehdotetaan otettavaksi huomioon siten, että se rajoitetaan enintään 90 prosentin ja vähintään 70 prosentin tasolle todelliseen kasvuun verrattuna. Veronalaisen hakkuusäästön arvo ehdotetaan alennettavaksi verokuutiometrin keskimääräisen arvon laskennassa 50 prosenttiin markkina-puun arvosta. Samoin ehdotetaan säädettäväksi, että maatalousverotuksessa saisi kotitarvepuun arvona vähentää 50 prosenttia kotitarvepuun markkina-arvosta.

4. Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1991. Niitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1991 toimitetavassa verotuksessa.

Verotusta varten tehtävä kasvun arvio ja verokuutiometrin rakenteen arvio kohdistettaisiin veronalaiselle metsämaalle ensimmäisen kerran valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin tietojen käyttöönoton yhteydessä.

Lakiehdotukseen sisältyy lisäksi useita erilaisia määräyksiä lakiehdotuksen eri säännösten voimaantuloajankohdasta ja siirtymäsäännöksiä.

5. Käsitellyt aloitteet

Lakialoitteeseen n:o 102/1987 vp. sisältyvän lakiehdotuksen mukaan kadon johdosta taikka muutoin poikkeuksellisissa olosuhteissa voitaisiin investointitalletukset käyttää valtioneuvoston päätöksellä maatilatalouden harjoittajien rahoitusaseman parantamiseen irrottamalla tileillä olevat varat nopeasti maatilatalouden harjoittajien käyttöön. Varauksia ehdotetaan sallittaviksi purkaa poikkeuksellisissa olosuhteissa investointeja tekemättä.

Toivomusaloitteessa n:o 192/1987 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin energia-puun talteenoton saattamiseksi verovapaaksi toiminnaksi.

Toivomusaloitteessa n:o 62 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin maatilamatkailun edistämiseksi nostamalla lomamökkien poistoprosentin kuudesta kymmeneen prosenttiin sekä määrittelemällä maatilalan lomamökin verotusarvon samojen perusteiden mukaan kuin maatilalan tuotantorakennustenkin, eli menojäännöksen mukaan, sekä määräisi, että lomamökit tontteineen luetaan maatilalan varallisuuteen.

Toivomusaloitteessa n:o 126 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin metsäuhojen vakuutusmaksujen saattamiseksi vähennyskelpoisiksi verotuksessa.

Toivomusaloitteessa n:o 135 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin puuston neulas-analyysien saattamiseksi verotuksessa vähen-

nyskelpoisiksi menoiksi yleensä ja erityisesti, kun on kysymys ravinnetilan tarpeen määrittämisestä.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkistettaessa kunnassa metsäveroluvut vähintään 70 prosenttiin ja enintään 90 prosenttiin metsämaan kasvun korjatusta arviosta saattaa esiintyä ongelmia oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääsemiseksi sen vuoksi, että yksittäisessä kunnassa koalojen määrä voi olla hyvin pieni luotettavan vertailun suorittamiseksi. Myös vakiokertoimen käyttö tason korjaamisessa saattaa toteuttaa yksittäisen metsänomistajan osalta vain suuripiirteistä tarkkuutta. Sen vuoksi valiokunta edellyttää, että hallitus seuraa mainitun säännöksen soveltuvuutta ja erityisesti ojitusalueilla, ja mikäli sen soveltaminen johtaa epäkohtiin, ryhtyy toimenpiteisiin verotuksen oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi.

Valiokunta edellyttää, että varataan riittävät varat valtakunnan metsien 8. inventoinnin mahdollisimman pikaiseen loppuunsaattamiseen.

Koska hyväksytty uusi metsäverojärjestelmä poikkeaa useissa yksityiskohdissa nykyisestä metsäverojärjestelmästä, valiokunta pitää tärkeänä tiedotuksen ja neuvonnan osuutta metsänomistajien tiedonsaannin turvaamiseksi.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset muuttamattomina.

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 102/1987 vp. sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 192/1987 vp., 62, 126 ja 135 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, jäsenet E. Aho, Ahonen, Ajo (osittain), Isohookana-Asunmaa, Kettunen (osittain), Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Maijala

(osittain), Malm (osittain), Mattila (osittain), Rusanen, Sasi ja Viljanen (osittain) sekä varajäsenet Kalliomäki, Kietäväinen (osittain), Paakkinen, Pekkarinen, Pohjanoksa, Renlund (osittain), Turunen ja Törnqvist (osittain).

Vastalause

I Maatalouden verotus

Hallituksen esitys maatilatalouden tuloverolain ja verotuslain 45 §:n ja maatalouden investointivarauslain muuttamiseksi muodostavat kokonaisuuden, jossa maataloutta koskevat osat noudattavat pääosin nykyisin voimassa olevan lain sisältöä.

Keskustan eduskuntaryhmä uudistaa näiltä osin aikaisemmin esittämissään vastalauseissa esittämänsä muutosehdotukset. Vastustamme luovutusvoittojen verotuksen kiristämistä, poistoprosentin heikentämistä ja maataloudessa käytetyn, tilan metsästä otetun puutavaran vähennyskelpoisuuden vähentämistä. Kannattamme sen sijaan hallituksen esitystä nykyisen investointivarausmenettelyn korvaamiseksi uudella maatalouden tasausvarauksella.

1. Poistojen aloittaminen

Voimassa olevan pysyvän lain mukaan maatalouden irtaimen käyttöomaisuuden poistot voidaan aloittaa koneiden, kaluston ja laitteiden hankintavuonna. Verovuonna hankituksi katsotaan kone, josta on tehty hankintasopimus ja lisäksi ainakin osa hinnasta on maksettu rahana tai luovuttamalla vaihtokone.

Hallitus esittää säännöstä muutettavaksi viime vuoden tapaan siten, että maatilatalouden irtaimen käyttöomaisuuden poistot saataisiin aloittaa omaisuuden hankintavuoden sijasta käyttöönottovuonna.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/68) mukaan verotettava elinkeinonharjoittaja saa aloittaa poistojen tekemisen nykyisinkin koneen käyttöönottovuonna. Hallituksen esitys pohjautuu siihen hyväksyttävään lähtökohtaan, että eri elinkeinonharjoittajia kohdellaan verotuksessa samojen periaatteiden mukaisesti.

Edellä mainitusta syystä hallituksen esitys on hyväksyttävä. Siihen on kuitenkin tarpeen tehdä täsmennyksiä. Valiokunnan mietinnön perusteluissa olisi tässä kohdin tullut lausua: ”Maatalouden irtaimen käyttöomaisuuteen kuuluvien koneiden, kaluston ja laitteiden katsotaan tulleen käyttöönotetuksi sinä verovuonna, jona mainittu omaisuus on toimitettu tilalle.”

Tällä perustelujen täsmennyksellä voidaan torjua ne epäkohdat, joita hallituksen esitys muutoin saattaisi aiheuttaa.

2. Poistoprosentti

Maataloudessa samoin kuin muussakin elinkeinotoiminnassa on ollut ennen verouudistusta sallittua käyttää etupainotteisia hankintamenojen poistoja irtaimen käyttöomaisuuden kohdalla. Koneiden, kaluston ja laitteiden enintään 30 prosentin suuruista hankintamenojen menojäännöksestä tehtävää poisto-oikeutta on pidetty tarpeellisenä monesta eri syystä. Koneiden hankintahinnat ovat olleet jatkuvasti voimakkaassa nousussa. Lisäksi poistoprosen-

tin suuruudella on pyritty vähentämään inflaation aiheuttamaa poistojen menetystä. Edelleen tilojen omarahoitusmahdollisuuksien kannalta on poistojen etupainoisuutta pidetty tärkeänä. Perustelut nykyisensuuruisen poistoprosentin säilyttämiselle ovat edelleen olemassa tilanteessa, jossa maataloudella on edessään mittava rakennemuutos.

Verouudistukseen liittyvänä keskeisenä periaatteena on hallituksen taholta esitetty vaatimus neutraliteettiperiaatteen noudattamisesta. Poistojen aloittamisen kohdalla on aikaisemmassa asiaa koskeneessa hallituksen esityksessä vedottu nimenomaan tähän seikkaan, mutta poistoprosentin kyseessä olleen periaatteesta ollaan luopumassa. Hallitus ei toimi johdonmukaisesti esittäessään käyttöomaisuuden poistoprosentin alentamista 30 prosentista 25 prosenttiin. Hallituksen esitys asettaa maatalouden muuhun yritystoimintaan verrattuna eriarvoiseen asemaan, sillä elinkeinotuloverolain mukaiset käyttöomaisuuden enimmäispoistot säilyvät edelleen 30 prosentin suuruisina.

Hallituksen aiemmasta asiaa koskeneesta esityksestä ilmenee ajatus, että maataloudessa tehdään tarpeettomia yli-investointeja, mistä syystä poistoprosenttia on alennettava. Tilastojen mukaan kone- ja laiteinvestointien määrä on viime vuosina kuitenkin ollut voimakkaassa laskussa. Myös koko kansantalouden tasolta oleva tutkimustieto, jonka mukaan maatalouden investoinnit ovat taloudellisesti perusteltuja ja terveellä pohjalla, tukee kantaamme, ettei poistoprosenttia ole syytä alentaa.

Hallituksen esityksen lähtökohdat ovat muutoinkin virheellisiä. Hallituksen esityksen pohjana on ollut ainakin osaltaan aikaisempi valmistelutyö, jonka suoritti valtiovarainministeriön asettama työryhmä. Hallitus on aiemmin tukeutunut tämän työryhmän näkemysten mukaisesti pelkästään maatalouden keskimääräisiin konepoistoihin. Hallituksen esityksessä todettiin keskimääräisen poiston olevan 20 prosentin tienoilla, vaikka se esimerkiksi vuonna 1985 oli 24 prosenttia. Tätä tärkeämpää hallituksen olisi lakiesitystä laatiessaan ollut tietää, että noin 2/3 maataloudenharjoittajista tekee täysimääräisen poiston. Hallituksen keskimääräisiin prosentteihin pohjauva muutosehdotus ei ole tämänkään vuoksi perusteltu.

Yhteenvetona on todettava, että ei ole mitään perusteltua syytä heikentää maatalouden kannattavuutta eikä asettaa maataloutta epäoikeudenmukaiseen asemaan muuhun elinkeino-

toimintaan verrattuna. Tästä syystä vastustamme poistoprosentin alentamista 30 prosentista 25 prosenttiin.

3. Luovutusvoitot

Hallitus esittää, että 60 prosenttia maatalouden rakennuksesta ja rakennelmasta, jonka verovelvollinen on omistanut vähintään 10 vuotta, saaduista luovutushinnoista ja vahingon-, vakuutus- ja muista korvauksista on veronalaista tuloa. Muutos on ehdotettu koskemaan myös tilannetta, jossa maatalouteen kuuluva rakennus tai rakennelma on luovutettu pakkolunastuksella tai vastaanottajalla olisi ollut oikeus pakkolunastukseen.

Pysyvänä lakina voimassa olevan maatilatalouden tuloverolain mukaan mainituissa tapauksissa luovutushintoina tai korvauksina saatu tulo on 20 prosentin osalta maatalouden veronalaista tuloa. Nämä luovutushinnat ja korvaukset ovat kuitenkin olleet kokonaan verovapaita ennen vuoden 1986 alusta voimaan tullutta lainmuutosta.

Maatalouden rakennuksista ja rakennelmista saadut säännöksen edellyttämät veronalaiset luovutushinnat koostuvat pääsääntöisesti yleisten teiden alle tai välittömään läheisyyteen joutuneiden maatilarakennusten pakollisesta purkamisesta saaduista korvauksista tai palovakuutuskorvauksista.

Vaikka palovakuutuskorvauksista saadaankin tehdä jälleenhankintavaraus, vaikeutuisi uudisrakentaminen varsin tuntuvasti, mikäli luovutushinnoista tai korvauksista katsottaisiin hallituksen esityksen mukaisesti maatalouden tuloksi 60 prosenttia nykyisen 20 prosentin sijasta.

Katsommekin, että mainituista luovutushinnoista ja korvauksista voidaan laskea 20 prosenttia maatalouden tuloksi voimassa olevan lain mukaisesti.

II Metsäverotus

Holkerin hallituksen tähänastiset metsäveroratkaisut ovat merkinneet metsäverotuksen tuntuvaa kiristymistä. Tästä kertoo myös valtiovarainministeriön oma selvitys, joka osoittaa metsän veronalaisen tulopohjan laajentuneen reaalisesti vuodesta 1987 vuoteen 1989. Myös maksuun tulleen veron määrä on sekä

nimellisesti että reaalisesti lisääntynyt. Näin tulee aivan ilmeisesti tapahtumaan myös vuonna 1990.

Nyt käsittelyssä olevat hallituksen esitykset sisältävät useita perustavaa laatua olevia muutoksia niin voimassa olevaan pysyvään metsäveroon kuin myös kuluvana vuonna voimassa olevaan yksivuotiseen lakiin.

Muutosten merkittävyys huomioon ottaen ei ao. lakeja ole käsitelty valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa sillä perusteellisuudella ja huolellisuudella, mitä hyvä lainsäädäntötapa edellyttäisi. Lait saatettiin valiokuntakäsittelyyn runsas viikko sitten, ja tänään 13.6. eduskunnalla edellytetään olevan valmius lopullisten päätösten tekemiseen asiassa.

Eduskunnan pakottamiselle tällaiseen aika-
tauluun ei ole mitään perusteita. Asiantuntija-
kuuleminen on osoittanut ainakin seuraavaa:

1. että lakiesityksen monimutkaisuuden ja vaikeaselkoisuuden vuoksi olisi tarvittu vielä runsaasti aikaa lisäperehtymiseen ja asiantuntijoiden kuulemiseen,

2. että hallituksen esitykseen on useiden asiantuntijoiden toimesta esitetty lukuisia muutoksia, joiden seikkaperäistä arviointia ei ole nyt ennätetty valiokunnassa ja jaostossa suorittaa,

3. että monet arvostetut asiantuntijalausunnat ovat siinä määrin keskenään ristiriitaisia, että niiden tarkka punninta olisi ollut välttämätöntä,

4. että lakiesityksen hyväksymisen seurauksena metsäverotus saattaa kiristyä niin paljon, ettei hallitukseen mitään ilmeisimmin ole voinut sellaista tarkoittaa.

Muun muassa kaiken tässä sanotun lisäselvittäminen olisi ollut välttämätöntä.

Hallituksen esitykset metsäverotuksen uudistamiseksi merkitsevät eräin osin oikeitakin korjauksia ja parannuksia nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Esitys tilakohtaistaa useissakin kohdin nykyistä metsäverotusta. Se lisää myös metsäverotuksen ajan tasalla oloa.

Verrattuna tänä vuonna voimassa olevaan lainsäädäntöön hallituksen esitys keskimäärin koko maassa jopa hivenen keventääkin verotusta. Pysyviin vuodelta 1987 oleviin metsäverotusta koskeviin säädöksiin verrattuna nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys kuitenkin kiristää verotusta. Hallituksen esitystä ei kokonaisuutena voida pitää kannatettavana.

Esitys on ratkaisevasti ristiriidassa hallituksen lain yleisperusteluissa ilmaisevan tavoit-

teen kanssa, jonka mukaan ”metsäverotusta pyritään kohdentamaan sellaisiin kohteisiin, joissa tulonsaantimahdollisuudet ovat keskimääräistä paremmat”.

Varsinkin Pohjanmaalla, osin keskeisessä Suomessa, Kainuussa ja Lapissa hallituksen esitys johtaa liki kaikkien asiantuntijalausuntojen mukaan metsäverotuksen tuntuvaan kiristymiseen. Mielestämme ei ole olemassa mitään perusteita kohdentaa metsäverotuksen kiristymistä näille alueille.

Keskustan kritiikki hallituksen metsäverouudistukseen kohdistuu 1. tuottoperusteiden uuteen kohdentamiseen, 2. verokuutiometrin rakenteen määrittelyyn, 3. kunnittaisen kasvuarvion vähimmäisrajan asettamiseen 70 %:ksi, 4. hakkuusäästön hinnoittelun muuttamiseen, 5. metsitetyin maatalousmaan verovapauden ka-
vantamiseen ja 6. metsämaan uudistusalan taimikosta myönnettävän verovapauden heikentämiseen.

1. Tuottoperusteiden uusi kohdentaminen (11 §:n 1 mom. 2 ja 3 kohta)

Hallituksen esityksen mukaan verotusta var-
ten arvioitava kasvu (metsäveroluvut) ja verokuutiometrin rakenteen arviointi kohdennettaisiin vain veronalaiselle metsämaalle, jolloin verovapaiden metsämaiden (verovapaat taimikot, verovapaat suot, metsätuhoalueet) puuston kasvua ja puuston rakennetta ei otettaisi huomioon metsäverotuksen tuottoperusteita määrättäessä.

Hallituksen esityksen mukainen menettely, joka toteutettaisiin valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin tulosten käyttöönnoton yhteydessä, mitätöisi käytännössä pääosin toisaalta maatalouden tuloverolaissa säädettyjen määräaikaisten verovapauksien vaikutukset. Tuottoperusteiden uudelleen kohdentaminen — verovapaiden alueiden tuoton jättäminen tuottoperusteiden määrittelyn ulkopuolelle — nostaisi veronalaisen metsämaan tuottoperusteita lähes sillä määrällä, mikä vastaa määräaikaisten verovapauksien määrää.

Hallituksen esityksen mukainen menettely kiristäisi metsäverotusta tuntuvasti nykyiseen verrattuna valtakunnan metsien kahdeksannen inventoinnin tulosten voimaantulon yhteydessä. Metsäverotuksen taso suhteessa kantorahatuloihin nousisi niin korkealle, että se veisi

pohjan koko nykyiseltä metsäverojärjestelmältä.

Keskusta esittää, että tuottoperusteet, metsäveroluvut ja verokuutiometrirakenne, tulisi määritellä koko metsämaalle kuten nykyisin.

2. Kunnittaisen kasvuarvion vähimmäisraja (11 §:n 1 mom. 2 kohta)

Hallituksen esityksen mukaan kunnittaiselle verokuutiometrin määrälle suhteessa metsämaan kasvuun asetettaisiin 70 prosentin vähimmäisraja. 70 prosentin vähimmäisraja toteutettaisiin ns. harmonisointimenetelmällä määrittellemällä metsäveroluvut kulloinkin voimassa olevan kunnittaisen veroluokituksen mukaisella metsämaalla ja sen veroluokissa. Tämä menetelmä merkitsisi oleellista muutosta vuosikymmeniä vallinneeseen tuottoperusteiden määrittelyä koskevaan käytäntöön, jonka mukaan veroluokittaiset metsäveroluvut määritetään metsäntutkimuslaitoksen suorittamassa valtakunnan metsien inventoinnissa määritetyissä metsämaan veroluokissa tehtyjen puuston ja sen kasvun mittausten perusteella.

Hallituksen esityksen mukaisella menettelyllä pyritään keinotekoisesti kuromaan umpeen sitä eroa, joka vallitsee kunnittaisen veroluokituksen ja valtakunnan metsien veroluokituksen välillä ennen verotuslain mukaisesti toteutettavaa kunnittaista uudelleenluokitusta. Kyseessä on näin ollen mekaaninen arvionvarainen ”pikaluokitus”, joka johtaa monissa tapauksissa sattumanvaraiseenkin verotuksen rajuun kiristymiseen.

Tällainen menettely, arvionvarainen tuottoperusteiden korottaminen, johtaa metsänomistajien oikeusturvan vaarantumiseen. Hallituksen esittämästä menettelystä ei ole valitusmahdollisuutta, ja korotus tapahtuu ilman metsälökohtaista maastossa tapahtuvaa tarkastusta. Virallisessa kunnittain tehtävässä metsäveroluokituksessa metsänomistajalle on sentään säädetty oikeusturva eriasteisine valitusmahdollisuuksineen.

Lain valiokuntakäsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että hallituksen esitys näiltä osin johtaa metsän verotuksen kiristymiseen eräissä tapauksissa jopa yli 100 prosentilla. Verotuksen kiristymisen kohdentuisi alueellisesti lähinnä Pohjanmaalle, Kainuuseen ja Lappiin ja näilläkin alueilla niihin kuntiin, joissa luoki-

tukset ovat vanhentuneet. Hallituksen esitystä on näiltäkin osin pidettävä täysin kohtuuttomana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että kunnittaista verokuutiometrimäärän vähimmäisrajaa ei tule säätää. Sen sijaan veroluokitusten uudistaminen voitaisiin kohdistaa ensi vaiheessa niihin kuntiin, joissa verotuksessa arvioidun kasvun arvioidaan jäävän alle 70 prosentin tason suhteessa todelliseen kasvuun.

3. Verokuutiometrin rakenne (11 §:n 4 mom. 3 kohta)

Hallitus esittää, että verokuutiometrin rakenne määritettäisiin pystyvuustosta hakkuusuunnitteen sijasta. Hakkuusuunnite vastaa kuitenkin paremmin realisoitavissa olevan, myyntiin tulevan puuston rakennetta.

Keskusta ehdottaakin, että verokuutiometrin rakenne tulisi määrittää nykyiseen tapaan hakkuusuunnitteen perusteella.

4. Hakkuusäästön hinnoittelu (11 §:n 1 mom. 4 kohta sekä 11 §:n 2 mom.)

Hallituksen esitys sisältää uuden määrittelyn ja käsitteen ”veronalainen hakkuusäästö”, mitä ei ole käytetty aikaisemmin metsätaloudessa eivätkä myöskään metsäverotusta selvittäneet eri toimikunnat ole esittäneet kyseistä teknistä määrittelyä. Hakkuusäästö tarkoittaa metsätaloudessa vakiintuneena käsitteenä puuston kasvun ja poistuman erotusta. Hallituksen esitys sisältää hakkuusäästön aliarvostuksen ohella myös kotitarvepuun aliarvostuksen metsäverotuksen tulopuolella ja maatalousverotuksen menopuolella.

Näillä alueilla, joilla markkinahakkuumäärä ylittää hallituksen esityksen mukaisen veronalaisen kasvun puutavaramäärän, ei verotuksessa aliarvostettavaa määrää synny lainkaan, vaikka todellisuudessa hakkuut jäävät kasvua pienemmiksi. Näilläkin alueilla maatalouden käyttämä tarvepuu kuitenkin aliarvostettaisiin puoleen hintaan. Menettely saattaa kaiken kaikkiaan metsänomistajat eriarvoiseen asemaan, sillä ne metsänomistajat, jotka eivät käytä puuta omaan tuotantotoimintaansa, vaan myyvät sen, saavat hyväkseen sen verotuksen kevenemisen, joka aiheutuu tuloverotuksessa sovellettavasta kotitarvepuun aliarvos-

tuksesta. Sen sijaan oman tilan puuta tuotanto- toiminnassa käyttävien verotus kiristyy silloin, kun oma käyttö ylittää verotuksessa aliarvostetun puumäärän.

Keskusta esittääkin, että hakkuusäästö määritellään edelleenkin kasvun ja poistuman erotukseksi, mikä poistaa myös kotitarvepuun aliarvostuksesta aiheutuvan ongelman maatalouden verotuksessa. Näin ollen se osuus verokuutiometrin määrästä, joka vastaa kasvun ja poistuman erotuksen osuutta kasvusta, aliarvostetaan.

5. Metsitetyn maatalousmaan verovapaus (14 a §:n uusi 7 mom. ja nykyinen 15 §:n 1 mom.)

Hallituksen esityksessä nykyistä metsitetyn maatalousmaan verovapausaikaa on lyhennetty alueesta riippuen 5—10 vuotta ja verovapausedellytyksiä on tiukennettu.

Ottaen huomioon maataloustuotannosta jäävän maan metsittämisen tärkeyden tällainen esitys on nurinkurinen.

Keskusta esittääkin, että nykyinen metsitetyn maatalousmaan verovapausmenettely säilytetään nykyisellään 25, 30 ja 35 vuoden verovapausaikoineen.

6. Metsämaan uudistusalan taimikosta myönnettävä verovapaus (voimaantulosäännös)

Nykyisin käytössä olevista metsämaan uudistusalojen veronhuojennuksista ja maatalousmaiden metsitysalueiden verovapausjärjestelmistä on tarkoitus luopua ja ottaa tilalle metsämaan uudistusalan taimikosta myönnettävä määräaikainen verovapausjärjestelmä.

Hallituksen esittämässä muodossa toteutettuna tämä muutos johtaa varsinkin Pohjois-Suomessa kohtuuttomuuksiin. Hallituksen esityksen 14 a §:n 5 momentti määrittelee verovapausajan metsälautakunta-alueittain ja siihen kuuluvan taimikon vakiintumisajan. Samassa pykälässä määrätään metsälautakunta selvittämään taimikon vakiintuminen sen jälkeen, kun taimikon perustamisesta on kulunut vakiintumisaika.

Lain voimaantulosäännöksissä säädetään, että jos verovelvollisilla on ollut oikeus maatalouden tuloverolain 15 a §:n mukaiseen metsän uudistusalan veronhuojennukseen, mutta uutta taimikkoa ei ole todettu vakiintuneeksi, metsämaan uudistusalueelle myönnetään lain 14 a §:ssä tarkoitettu verovapaus, kun taimikon vakiintumisen edellytykset on selvitetty.

Tämä merkitsee sitä, että nykyisen lainsäädännön mukaiset metsän uudistusalan taimikot tarkastetaan vasta sitten, kun näiden perustamisesta on kulunut Pohjanmaalla 10—15 vuotta ja Koillis-Suomessa ja Lapissa 15—20 vuotta. Näillä alueilla käy niin, että perustettu taimikko on täydellä verolla lähes 20 vuotta. Vasta sen jälkeen kun vakiintuneisuus tarkastetaan ja jos vakiintuneisuuden edellytykset täytyvät, puheena olevalle taimikolle myönnetään 30 vuoden verovapaus.

Tällainen lopputulos ei ole voinut olla hallituksen tarkoitus.

Keskusta esittääkin, että lain voimaantulosäännöksiä muutetaan siten, että lain 14 a §:ssä tarkoitettu verovapaus myönnetään metsämaan uudistusalueelle myös silloin, kuin verovelvollisella olisi muutoin ollut oikeus lain 15 a §:ssä tarkoitettuun veronhuojennukseen, mutta taimikkoa ei ole todettu vakiintuneeksi.

Kokonaisuutena hallituksen esitys merkitsee sitä, että varsinkin eräillä alueilla metsäverotus kiristyisi välittömästi lain voimaantulon jälkeen tuntuvasti. Sattumanvaraisuutensa vuoksi eräillä paikkakunnilla ja eräillä tiloilla kiristyminen saattaa olla jopa kymmeniä prosentteja tai kenties yli sataprosenttinen.

Mikäli laki lisäksi hyväksytään pysyvänä, se johtaa viimeistään vuonna 1995, metsien kahdeksannen inventoinnin valmistuttua, metsäverotuksen seuraavaan hyppäksenomaiseen kiristykseen. Tästä syystä, mikäli Keskustan lakiin esittämät muutosehdotukset eivät tule hyväksytyiksi, Keskusta vastustaa lain hyväksymistä pysyvänä verolakina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä 2. ja 3. lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan ehdottamassa muodossa ja 1. lakiehdotus näin kuuluvana:

1.

Laki**maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 15 päivänä joulukuuta 1967 annetun maatilatalouden tuloverolain (543/67) 15, 15 a ja 16 §,

sellaisina kuin ne ovat 21 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (975/79), ja muutetaan 4 §, 5 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta, 6 §:n 1 momentin 1, 9 ja 11 kohta, 8 §:n 3 ja 4 momentti sekä 11, 13, 17, 20 ja 21 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §, 5 §:n 1 momentin 4 kohta ja 21 § 30 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (847/70), 5 §:n 1 momentin 2 kohta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1039/85), 6 §:n 1 momentin 1 kohta 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (303/82) ja 11 kohta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetussa laissa (374/68), 11 § osittain muutettuna 12 päivänä toukokuuta 1972 annetulla lailla (373/72), 13 § 13 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (941/85), 17 § 2 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (900/83) ja 20 § muutettuna mainituilla 21 päivänä joulukuuta 1979 ja 13 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla, sekä

lisätään 5 §:n 1 momenttiin siitä mainitulla 30 päivänä joulukuuta 1970 annetulla lailla kumotun 12 kohdan sijaan uusi 12 kohta, 6 §:n 1 momenttiin uusi 12 kohta sekä lakiin uusi 10 a, 10 b, 10 c, 11 a, 14 a ja 15 b § seuraavasti:

4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja maatalouden verovuoden veronalaisia tuloja ovat muun ohessa:

2) rakennuksesta ja rakennelmasta, jonka verovelvollinen on omistanut 10 vuotta lyhyemmän ajan, saadut luovutushinnat sekä vahingon-, vakuutus- ja muut korvaukset kokonaan ja, omistusaajan ollessa vähintään 10 vuotta tai kun rakennus on luovutettu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) mukaisella menettelyllä tai muulla siihen rinnastettavalla menettelyllä tai jos rakennus ilman, että edellä tarkoitettuun menettelyyn on ryhdytty, tai menettelyn alettua on kaupoin tai muutoin vapaaehtoisesti luovutettu sellaiseen tarkoitukseen, johon vastaanottajalla on oikeus lunastaa rakennus tai saada sen pysyvä käyttöoikeus mainitulla menettelyllä, tai jos verovelvollinen vesistön patoamista tai säännöstelyä varten on vapaaehtoisesti luovuttanut rakennuksen mainituista toimenpiteistä hyötyä saavalle voimaltoksen omistajalle sellaiseen tarkoitukseen, johon valtiolle on annettu lunastusoikeus, 20 prosenttia mainituista luovutushinnoista ja korvauksista, lukuun ottamatta verovelvollisen tai hänen perheensä asuntona taikka muuten

heidän yksityistaloudessaan käytetystä rakennuksesta, rakennelmasta tai sen osasta saatuja luovutushintoja ja korvauksia, kuitenkin niin, että maatilan tai sen osan luovutuksen yhteydessä myös rakennuksista ja rakennelmista saadut voitot verotetaan 21 §:ssä tarkoitettulla tavalla;

(4 ja 12 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

6 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita vähennyskelpoisia menoja ovat muun ohessa:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

9) (Poist.) maataloudessa käytetyn, maatilan metsästä otetun puutavaran kantohintojen markkina-arvo;

(11 ja 12 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

8 §

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 30 prosenttia menojäännöksestä. Jos näin laskettu poisto on pienempi kuin 10 prosenttia

verovuoden päättyessä käytössä olevien verovuoden ja kolmen sitä edeltäneen verovuoden aikana käyttöön otettujen koneiden, kaluston ja laitteiden hankintamenojen yhteismäärästä, saadaan poisto kuitenkin tehdä viimeksi mainitun suuruisena.

10 a, 10 b ja 10 c §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

11 §

Metsätaloudesta saatuna puhtaana tulona pidetään sitä puhdasta tuottoa, jonka samanlaatuiseen metsämaan arvioidaan kunnassa tai kuntaryhmässä (*metsäveroalue*) verovuonna päättyneenä ja sitä edeltäneenä hakkuuvuotena keskimäärin hehtaaria kohti antaneen. Tuoton arvioinnissa sovelletaan seuraavia perusteita (*tuottoperusteet*):

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) eri veroluokkiin luetun metsämaan vuotuinen puuntuotos hehtaaria kohti määritetään kuutiometreinä (*verokuutiometri*) siten, että arvioitu tuotos ottaa huomioon puuston erilaisen rakenteen eri veroluokissa ja vastaa (*poist.*) metsämaiden kuorellisen runkopuun vuotuista kasvua hehtaaria kohti (*metsäveroluku*), sen mukaan kuin jäljempänä tarkemmin säädetään.

(2 kohdan 2 kappale kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos verokuutiometriä määrää kunnassa on suurempi kuin 90 prosenttia (*poist.*) kunnan metsämaan kasvun edellä sanotulla tavalla korjatusta arviosta samalla alueella, metsäveroluvut tarkistetaan kaikissa veroluokissa siten, että 90 prosentin osuutta ei ylitetä (*veronalainen kasvu*) (*poist.*). Tarkistus tehdään myös silloin, kun kunnassa otetaan käyttöön uusi maatilojen veroluokitus;

3) yhteen verokuutiometriin arvioidaan sisältyvän eri puutavaralajeja ja hukkapuuta samassa suhteessa kuin niitä on *hakkuusuunnitteen mukaisen* puuston rakenteessa (*verokuutiometrin rakenne*) kunnassa tai kuntaryhmässä;

(4 kohdan 1 kappale kuten valiokunnan mietinnössä)

Kotitarvepuun ja veronalaisen hakkuusäästön arvona käytetään (*poist.*) markkinapuun hintaa. Arvonlennuksen kohteena oleva määrä lasketaan veronalaisen kasvun puutavaramäärän ja markkinahakkuutilaston markkinapuun määrien erotuksena kunnittain tai kuntaryhmittäin. Kunkin hakkuuvuoden kasvuna käytetään vertailussa sen vuoden kasvua, jona hakkuuvuosi päättyy. Verokuutiometrin bruttoraha-arvo on markkinapuun kantohintatason ja arvonlennuksen kohteena olevan puun arvon puumäärällä painotettu keskiarvo.

(4 kohdan 3 kappale kuten valiokunnan mietinnössä)

(5 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

11 a ja 13 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

14 a §

(1—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos maatalousmaa on metsitetty, siihen sovelletaan, mitä edellä on metsämaan uudistusalan osalta säädetty. (uusi 7 mom.)

15 b, 17, 20 ja 21 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lain 14 a §:ssä tarkoitettu verovapaus myönnetään metsämaan uudistusalueille myös silloin, kun verovelvollisella olisi muutoin ollut oikeus lain 15 a §:ssä tarkoitettuun veronhuojennukseen, mutta taimikkoa ei ole todettu vakiintuneeksi. Verovapaus myönnetään näissä tapauksissa 14 a §:n 5 momentissa tarkoitettuihin verovapausajaksi, *mutta siihen sovelletaan muutoin, mitä nykyisin sovellettavassa 15 a §:ssä on säädetty.*

(4—7 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1990

Esko Aho
Kalevi Mattila

Tytti Isohookana-Asunmaa
Timo Kietäväinen

Matti Majjala
Mauri Pekkarinen